

Memo

memonummer	191410-001
datum	13 april 2020
aan	De heer D. van Horssen
van	R.J. Buijs
project	Ontwikkeling woningbouw Oud Bonaventurasedijk 54 Strijen
projectnr.	191410
betreft	Ecologische quickscan Wet natuurbescherming

Ecologische veldcontrole (quickscan)

Op 6 november 2019 heeft een terreinbezoek plaatsgevonden op bovengenoemde locatie. De globale locatie van de werkzaamheden is opgenomen in figuur 1.

Situatie
Schaal: 1:500
Gemeente: Hoeksche Waard
Kern: Strijen
Sectie: N3310

Figuur 1: Globale planlocatie (Bron: opdrachtgever)

Aanleiding en doel

Er wordt beoogd om op het perceel van de Oud Bonaventurasedijk 54 een nieuw huis te bouwen. De bestaande dijkwoning zal worden geamoveerd (zie figuur 1). Omdat hier sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling dient de opdrachtgever op de hoogte te zijn van eventueel aanwezige natuurwaarden, danwel beschermde soorten flora en fauna in/nabij de planlocatie.

In het kader van het aspect 'ecologie' van dit niet bestendig beheer/ruimtelijke ontwikkeling dient er een quickscan gedaan te worden om te bepalen of er mogelijk negatieve effecten voor aanwezige beschermde plant- en/of diersoorten in de (per 1-1-2017 van kracht geworden) Wet natuurbescherming als gevolg van de voorgenomen activiteiten ontstaan en vastleggen of de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd en welke voorwaarden hier eventueel voor gelden. De opdrachtgever heeft aan Buijs Eco Consult de opdracht gegeven om in dit kader een quickscan Wet natuurbescherming, onderdeel soortbescherming in het plangebied uit te voeren.

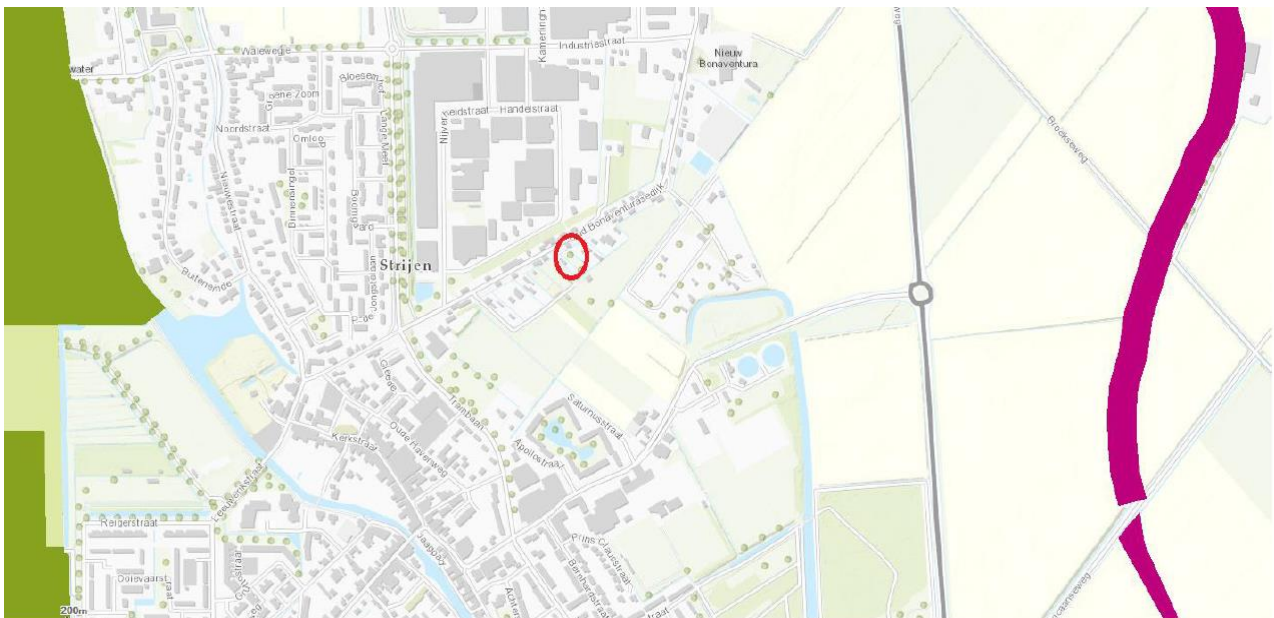
Wettelijk kader

Vanuit de Wet natuurbescherming is bij ruimtelijke ingrepen en niet bestendig beheer de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van de Wet natuurbescherming is o.a. het in standhouden van de inheemse flora en fauna. Door, voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen en niet bestendig beheer, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Voor een uitgebreide toelichting op de Wet natuurbescherming wordt verwezen naar bijlage 1.

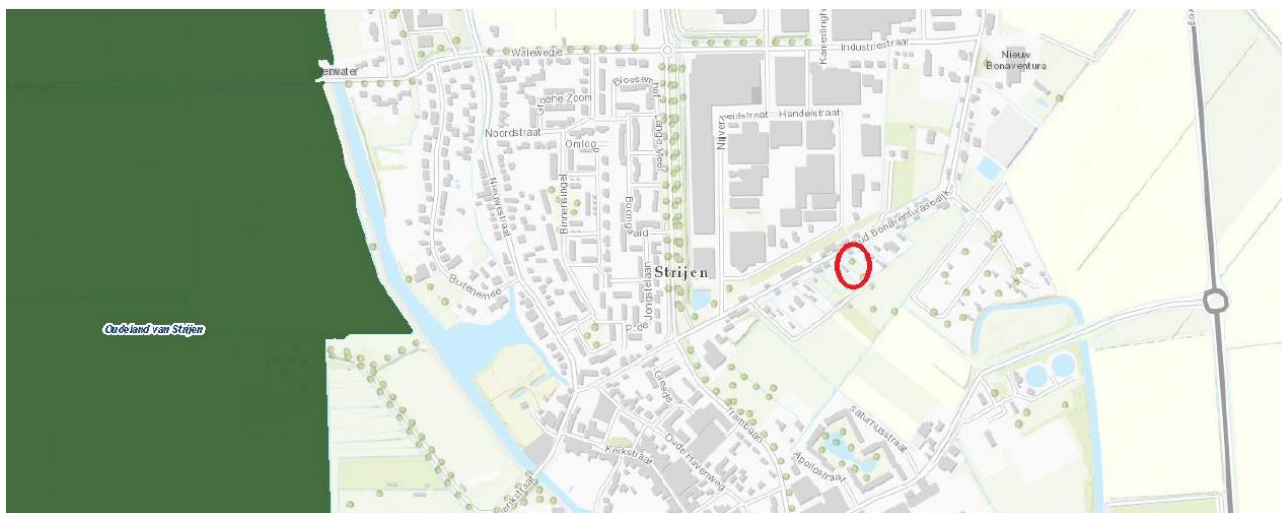
Voor vogels wordt voor niet bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing verleend in het kader van de Wet natuurbescherming. Werkzaamheden zijn hierdoor enkel mogelijk buiten de kwetsbare periode (buiten het broedseizoen) of indien geen sprake is van aanwezige vogelnesten.

Bestaande situatie

De planlocatie ligt in het dorp Strijen. Een overzichtsplaatje van de planlocatie is opgenomen in figuren 2 en 3. Hieruit blijkt eveneens dat de planlocatie niet in NNN-gebied en nabij Natura 2000 gebied gelegen is (en hier geen deel van uit maakt). Bovendien is de planlocatie ruimtelijk gescheiden van deze beschermde gebieden door overige bebouwing.

Figuur 2: Ligging plangebied in rode contour met in groen en paars NNN-gebied (bron: kaarten Zuid Holland)

Figuur 3: Ligging plangebied in rode contour met groene arceringen Natura 2000 gebied Oude Land van Strijen (bron: kaarten Zuid Holland)

De locatie is niet gelegen in Natura2000 gebied (Haringvliet, Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijngebied). Het perceel ligt tevens op > 700 m afstand van het Natura2000 gebied. Aangezien de werkzaamheden niet in Natura 2000 gebied en/of NNN-gebied plaatsvinden, vindt er geen kwaliteitsverlies of versnippering plaats. Het aspect stikstofdepositie van sloop en nieuwbouw zal in een separate rapportage behandeld moeten worden om de bijdrage op kwetsbare Natura 2000-gebieden te beoordelen en vormt geen onderdeel van deze quickscan.

Toekomstige situatie

Op de locatie is het voornemen om de bestaande woning en schuur te verwijderen en een nieuwe woning terug te bouwen (zie figuur 1 voor locatie nieuwbouw en figuur 4 en 5 voor impressie nieuwbouw). Bestaande watergangen blijven behouden en daar waar toegang tot perceel is voorzien wordt een duiker geplaatst. Het plan is om de oevers te voorzien van beschoeiing. De enkele struiken en fruitbomen zullen worden gerooid.

Figuur 4: Impressie nieuw te bouwen woning

Figuur 5: Impressie nieuw te bouwen woning

Bureaustudie

Op basis van verspreidingsatlassen is nagegaan welke beschermde flora en fauna er voorkomt in en nabij het plangebied. Gezien de stedelijke omgeving worden is het voorkomen van gebouw bewonende vleermuizen zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger aannemelijk. Ook algemene broedvogels van stad en tuin zijn voorzienbaar (o.a. merel, winterkoning, roodborst etc.). Jaarronde beschermde vogels als huismus en gierzwaluw zijn eveneens mogelijk. Strikt beschermde amfibieën en reptielen kunnen op basis van verspreidingsgegevens worden uitgesloten, dit geldt eveneens voor zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren en ongewervelden.

Uitvoering veldcontrole

Op 6 november 2019 is door middel van een veldbezoek ter plaatse van het plangebied figuur 1 door R.J. Buijs van Buijs Eco Consult (hierna BEC) beoordeeld of er sprake is van rust en/of verblijfplaatsen van beschermde soorten volgens de Wet natuurbescherming. Bij de veldcontrole is een algemene beoordeling gemaakt voor de geschiktheid van het gebied voor overige (niet aangetroffen) beschermde soorten. In onderstaande figuur 6 t/m 9 is een impressie van de planlocatie opgenomen. Hierbij zijn de woning en schuur zijn ook in pandig beoordeeld.

Figuur 6: Impressie plangebied

Figuur 7: Impressie plangebied

Figuur 8: impressie plangebied

Figuur 9: impressie plangebied

Binnen het plangebied staat nauwelijks beplanting, op het perceel staan enkele fruitbomen en rond het huis staan enkele struiken en gevelbeplanting. In potentie geschikt voor vogels als houtduif, Turkse tortelduif, heggemus, merel en winterkoning. Voor jaarrond beschermde gierzwaluwen is het dak van het woonhuis en schuur beperkt geschikt, de opstallen zijn te laag en geschikte invliegopeningen voor gierwaluw ontbreken. Omdat het voorkomen van gierwaluw echter niet met 100% kan worden uitgesloten dient aanvullend onderzoek naar gierzwaluwen te worden uitgevoerd. De afwezigheid van broedende gierzwaluwen kan voldoende aannemelijk gemaakt worden als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- minimaal 3 inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen
- waarvan minimaal 1 inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (jongen aanwezig)
- tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang
- tijdens goede (droge) weersomstandigheden.

Voor huismus is het dak van het woonhuis minder geschikt. Bij het random oplichten de pannen bleek er beperkte ruimte te zijn voor huismussen en er zijn geen sporen (oude nestbouwen en/of vogelontlasting) aangetroffen van huismussen. Het dak van het schuurtje is ongeschikt voor huismussen. Naast dat het erg laag is, biedt het dak weinig mogelijkheden tot invliegen.

Bij het oplichten van pannen zijn geen sporen of aanwijzingen voor huismus aangetroffen. De tuin van de woning biedt ook beperkte functionaliteit voor huismussen (er staan slechts enkele struiken). In de omgeving van het plangebied is veel beter habitat aanwezig voor huismussen en zijn huismussen ook zingend in dakgoot waargenomen en kropen huismussen onder de pannen (zie figuur 10). Op die locatie zijn ook hagen aanwezig welke ontbreken in het plangebied. Binnen het plangebied staan slechts enkele struiken.

Figuur 10: impressie plangebied

Het graslandje waarop de nieuwbouw is voorzien heeft geen specifieke ecologische waarde. Algemeen voorkomende soorten muizen worden verwacht. Rond het perceel licht een slootje, strikt beschermde vissen en amfibieën worden niet verwacht en kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten. Algemeen voorkomende amfibieën zoals de gewone pad zouden hier wel kunnen leven. Het woonhuis heeft in potentie geschikt plaatsen voor vleermuizen om achter weg te kruipen (zie figuur 11 t/m 12). Tijdens de in pandige controle is geen vleermuisontlasting aangetroffen, wel muizen ontlasting. Het schuurtje had geen mogelijkheden voor vleermuizen om achter weg te kruipen.

Figuur 12: Openingen achter boeiboorden

Figuur 11: Openingen onder dakpannen

Figuur 13: Opening in muur

In de directe omgeving van het plangebied zijn voldoende en betere alternatieve verblijfplaatsen aanwezig voor eventueel aanwezige vleermuizen. Bij een eventuele aanwezigheid van vleermuizen zijn er veel vergelijkbare daken (alternatieven) aanwezig langs de Oud Bonaventurasedijk. Bij de voorgenomen nieuwbouw kunnen bovendien geïntegreerde verblijfplaatsen worden gerealiseerd voor huismus en vleermuizen door het toepassen van huismuisvides en/of ingemetselde vleermuisstenen.

De nieuwbouw stuit niet op bezwaren vanuit ecologie evenals de amovering van het schuurtje. Omdat het woonhuis wel potentie biedt voor vleermuizen wordt geadviseerd deze wel nader te onderzoeken op aanwezigheid vleermuizen door 3 voorjaarsbezoeken (tussen 15 mei en 15 juli) en twee najaarsbezoeken tussen 15 augustus en 15 oktober. Met het vleermuisonderzoek kan eventuele aanwezigheid of afwezigheid van vleermuizen worden aangetoond. Bij aanwezigheid dient voor de sloop van de woning een ontheffing te worden aangevraagd en moeten er alternatieven aangebracht worden in de nieuwe woning om een ontheffing te kunnen krijgen.

De wens van de opdrachtgever om parallel aan het benodigde vleermuisonderzoek te starten met de nieuwbouw is niet haalbaar en realistisch en komt te vervallen.

Tabel 1

Soort/ functieaantasting	Aanwezigheid	Beschermingsregime	Vervolg/actie
Vogels met Jaarrond beschermde nesten	(mogelijk) gierzwaluw	Vogelrichtlijn, jaarrond beschermde nesten	Aanvullend onderzoek cf. BIJ12 document gierzwaluw
Vogels	Ja, diverse soorten	Vogelrichtlijn	(Voorbereidend) werk zoals rooien beplanting buiten broedseizoen (maart – augustus)
Vleermuizen	Mogelijk diverse soorten in woonhuis	Habitatrichtlijn	nader onderzoek cf. Vleermuisprotocol 2017
Overige zoogdieren	Mogelijk algemeen voorkomende muizen	Overige soorten en algemene vrijstellingsregeling	Zorgvuldig handelen toepassen
Amfibieën en reptielen	Mogelijk algemene soorten (uitsluitend amfibieën)	overige soorten	Zorgvuldig handelen toepassen
Vissen	-	-	-
Flora	-	-	-

Resume en aandachtspunten:

- 1 De planlocatie is niet gelegen in en/of nabij Natura2000/ NNN-gebied. Aangezien geen sprake is van werkzaamheden in Natura 2000 en/of NNN gebied is kwaliteitsverlies danwel versnippering van deze natuurgebieden als gevolg van de plannen is niet aan de orde.
- 2 Vanwege de mogelijk geschiktheid voor gierzwaluw is nader onderzoek gierzwaluwen noodzakelijk.
- 3 Vanwege voorgenomen sloop en potentie voor vleermuizen is nader onderzoek naar vleermuizen in het woonhuis noodzakelijk.
- 4 Op de planlocatie zelf zijn verder algemeen voorkomende soorten te verwachten. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten een provinciale vrijstelling.
- 5 Door bepaalde werkzaamheden (rooien beplanting) buiten het broed-/voortplantingsseizoen (15 maart t/m 15 augustus) uit te voeren wordt invulling gegeven aan het principe van zorgvuldig handelen. Hiermee wordt voorkomen dat nesten van vogels worden verstoord. Indien werkzaamheden wel in deze periode uitgevoerd moeten worden is het noodzakelijk om voorafgaande het rooien te inspecteren op aanwezigheid vogelnesten (door deskundige).

Literatuur

- Bekker, D.L. & J.B.M Thijssen 2012. Verspreidingsonderzoek, Nederlandse Zoogdieren. VONZ 2011. Rapport 2012.03. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Diepenbeek, A. van, 1999. Veldgids diersporen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Strumpel, T. & Strijbosch H., 2006. Veldgids amfibieën en reptielen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Wynhoff, I., Swaay, van C., & Made van der J., Veldgids Vlinders, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdierverseniging.nl

Websites

- www.zuidholland.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.telmee.nl

Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedsspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11).

Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overal** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- **Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:**
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfsplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.
- **Overige ‘nationaal beschermde’ soorten:**
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en ‘doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort’.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boomarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- **Habitatrichtlijnsoorten:**

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- **Vogelrichtlijnsoorten:**

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermden en beschermde soorten die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermde gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daaropvolgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.